

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 129/2012-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. júna 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť M. H., V., M. J., V., M. Č., V., a M. J., O., Č., zastúpených advokátkou JUDr. M. H., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 508/1995 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. H., M. J., M. Č. a M. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 508/1995 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 508/1995 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. M. H., M. J., M. Č. a M. J. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume po 3 000 € (slovom tritisíc eur) pre každého z nich, ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý M. H., M. J., M. Č. a M. J. zaplatiť trovy konania v sume 595,17 € (slovom päťstodevät'desiatpäť eur a sedemnást' centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. M. H., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 129/2012-17 z 28. marca 2012 prijal na ďalšie konanie sťažnosť M. H., V. (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), M. J., V. (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“), M. Č., V. (ďalej len „sťažovateľka v 3. rade“), a M. J., O., Č. (ďalej len „sťažovateľ vo 4. rade“; ďalej spolu aj „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 508/1995.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú v postavení navrhovateľov účastníkmi označeného konania vedeného okresným súdom, a to na základe „*návrhu na vydanie bezdôvodného obohatenia a na odstránenie stavby*“ podaného z 30. júna 1995 právny predchodcom sťažovateľov (ďalej len „navrhovateľka“).

Sťažovatelia uviedli, že predmetné konanie, ktorého doterajšia dĺžka prekračuje 17 rokov, je poznačené početnými obdobiami viac ako šesťmesačnej nečinnosti okresného

súdu, ako aj jeho neefektívnymi úkonmi. Z tohto dôvodu sťažovatelia adresovali predsedovi okresného súdu „sťažnosť na postup súdu pre jeho nečinnosť“, ktorý ju podľa vyjadrenia sťažovateľov posúdil ako dôvodnú.

V doterajšom postupe konajúceho súdu, ktorý napriek uplynutiu viac ako 17 rokov od podania návrhu doteraz vo veci sťažovateľov meritórne ani raz nerozhodol, vidia sťažovatelia porušenie svojho základného práva na prekovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti sťažovatelia v závere svojej sťažnosti navrhli, aby po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 508/1995, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov a priznal im primerané finančné zadost'účinenie v sume 20 000 €, a to každému z nich, ako aj trovy právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho predsedu, ktorého vyjadrenie doručené ústavnému súdu 19. apríla 2012 obsahovalo podrobný chronologický prehľad procesných úkonov konania a konštatovanie o skutkovej a právnej náročnosti prerokúvanej veci danej potrebou nariadenia znaleckého dokazovania. Predseda okresného súdu v liste uviedol, že na základe žiadosti sťažovateľov bolo konanie uznesením z 2. októbra 2007 prerušené a že ho bolo možné prerušiť aj vo fáze úmrtia pôvodnej navrhovateľky až do právoplatného skončenia dedičského konania. V ďalšej časti vyjadrenia predseda okresného súdu poukázal na okolnosti pričítateľné podľa jeho názoru na vrub sťažovateľom a súčasne uznal určité obdobia konania poznačené prietahmi spôsobenými okresným súdom. V predmetnej argumentácii uviedol: „...sťažovatelia napriek skutočnosti, že ústavnému súdu podali sťažnosť na prietahy v konaní, sami výraznou mierou prispeli k dĺžke prebiehajúceho konania. Ani jeden zo sťažovateľov neoznámil súdu, že pôvodná žalobkyňa zomrela a nepodal žiadosť o pokračovanie v konaní s jej dedičmi. Po zastavení konania práve pre

úmrtie pôvodnej žalobkyne jediná zo sťažovateľov podala proti zastavujúcemu uzneseniu odvolanie. Všetci ostatní sťažovatelia, ktorým bolo uznesenie o zastavení konania riadne doručené, sa proti nemu neodvolali, čo dokazuje, že so zastavením konania súhlasili a nemali záujem ani v konaní pokračovať. Ani po pripustení ich vstupu do konania sa vytýčených pojednávani nezúčastňovali, hoci na nich boli riadne predvolávaní a sami žiadnym spôsobom nežiadali vykonať úkony, resp. nenavrhovali dôkazy na preukázanie opodstatnenosti svojho nároku. Práve naopak, nimi zvolení právni zástupcovia viackrát požiadali o odročenie vytýčených pojednávani, a to na pojednávani, konanom dňa 21.6.2007 sa nezúčastnil nikto, na pojednávani dňa 2.10.2007 bola predložená žiadosť o prerušenie konania za účelom mimosúdnej dohody, pričom po uplynutí lehoty, po ktorú bolo konanie prerušené, účastníci výsledok dohody neoznámili. Na pojednávani dňa 16.12.2008 požiadal právny zástupca sťažovateľov o odročenie pojednávania za účelom upresnenia petitu v lehote 15 dní (13 rokov po podaní žaloby); lehota na upresnenie petitu nebola dodržaná a bola prekročená o niekoľko mesiacov. Na pojednávani, určenom na deň 3.2.2009, právny zástupca sťažovateľov požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie s iným pojednávanim, ktoré bolo údajne vytýčené skôr. Toto jeho tvrdenie sa javí byť diskutabilným vzhľadom na skutočnosť, že termín tohto pojednávania bral na vedomie na predchádzajúcom pojednávani, kde uvedenú skutočnosť nenamietal. Sťažovatelia sa nezúčastnili ani ďalších pojednávani, ktoré boli určené na dni 31.3.2009, 5.5.2009 a 12.6.2009. Vyjadrenie k námietke premlčania predložila právna zástupkyňa sťažovateľov až po uplynutí 3 mesiacov, čo tiež nemožno považovať za lehotu primeranú.

Zarážajúco pôsobí i skutočnosť, že v deň podania ústavnej sťažnosti (27.1.2012), kedy sa konalo v uvedenej veci pojednávanie, účastníci tohto konania (teda právna zástupkyňa sťažovateľov a žalovaný) požiadali o odročenie pojednávania za účelom mimosúdneho vysporiadania predmetného sporu. Na jednej strane teda sťažovatelia namietajú prieťahy v konaní, na strane druhej sami žiadajú súd, aby nepojednával. Dokonca na ďalšom pojednávani 1.3.2012 žiadali účastníci predĺžiť lehotu na mimosúdne vysporiadanie sporu a až dňa 12.4.2012 oznámili, že k mimosúdnej dohode nedošlo.

Pojednávani sa opakovane nezúčastnila ani právna predchodkyňa sťažovateľov v priebehu roku 1999, kedy však sťažovatelia ešte neboli účastníkmi tohto konania.

-za súdom spôsobené preťahy možno označiť obdobie od 16.6.1998 do 31.5.1999, kedy však sťažovatelia neboli účastníkmi tohto konania. K nečinnosti súdu došlo i v období 4.11.1999 až 18.10.2004; v tomto období (4.7.2002) však pôvodná žalobkyňa zomrela a z tohto dôvodu vznikla možnosť pre prerušenie konania a v predmetnom období rovnako sťažovatelia neboli ešte účastníkmi konania. Jediným preťahom, spôsobeným súdom, kedy už sťažovatelia boli účastníkmi konania, bolo obdobie od 12.6.2009 do 30.8.2010.

-posúdenie existencie a zbytočnosti preťahov v danom konaní ponechávam na zvážení ústavného súdu.

-záverom svojho stanoviska k Vami položeným otázkam opakovane poukazujem na skutočnosť, že sťažovatelia výraznou mierou prispeli k dĺžke predmetného konania, keď súdu neoznámili úmrtie pôvodnej žalobkyne, po zastavení konania s výnimkou jedinej sťažovateľky nepodali proti zastavujúcemu uzneseniu odvolanie, nezúčastňovali sa vytýčených pojednávaní a práve na žiadosť ich právnych zástupcov boli pojednávania opakovane odročované. Som tiež toho názoru, že pri posudzovaní dĺžky predmetného konania nemožno vychádzať z jeho celkovej dĺžky, ako to uvádza v sťažnosti právna zástupkyňa sťažovateľov, nakoľko sťažovatelia sa stali účastníkmi konania až po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia zo dňa 5.2.2007, keď bolo povolené ich pristúpenie do konania namiesto pôvodnej žalobkyne. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti (neoznámenie úmrtia žalobkyne, neodvolanie sa proti zastavujúcemu uzneseniu) je nutné predpokladať, že o existencii predmetného sporu buď vedomosť nemali, alebo nemali snahu o jeho urýchlené ukončenie. V uvedenom období im preto nemohla vzniknúť žiadna ujma, na základe ktorej by im malo byť priznané finančné zadosťučinenie. Ani ich správanie v ďalšom období sa nejavilo ako také, ktoré by bolo možné hodnotiť ako snahu o čo najrýchlejšie ukončenie sporu.“

V liste okresný súd zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

V podaní doručenom ústavnému súdu 8. júna 2012 vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj právna zástupkyňa sťažovateľov. Vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu právny predstrela túto argumentáciu:

„Predĺženie konania z dôvodu úmrtia pôvodnej žalobkyne nemožno pričítať na vrub súčasným sťažovateľom, nakoľko bolo procesným pochybením konajúceho súdu, že konanie

zastavil a nezisťoval okruh dedičov po zosnulej. Nie je dôvodný ani argument súdu, že je zavinením sťažovateľov, že len jeden z nich podal odvolanie voči zastavujúcemu uzneseniu zo dňa 20.12.2005. Toto úplne postačilo na odstránenie tejto procesnej chyby súdu a nakoľko sa sťažovateľka odvolala už 11.6.2006, z tohto dôvodu k zdržaniu v konaní nedošlo. Čo sa týka rozhodovania Krajského súdu Košice o odvolaní, tak toto trvalo takisto takmer 10 mesiacov.

Tvrdenie, že sťažovateľom nemohla vzniknúť ujma pôsobí zarážajúco, nakoľko sa jedná o starých ľudí, na ktorých súdne konanie dolieha s ešte väčšou ťarchou ako na bežného občana a obávajú sa, že tak ako sa jeho konca nedožila ich právna predchodkyňa, nedožijú sa ho ani oni. Veľmi intenzívne prežívajú krivdu, že pred štyridsiatimi rokmi prišli o majetok, za ktorý dodnes nedostali nijakú náhradu. To že sa konania nezúčastňovali je odôvodnené ich vekom a zlým zdravotným stavom a na priebeh konania to nemalo nijaký vplyv, nakoľko súhlasili, aby sa pojednávalo bez ich prítomnosti a predmet sporu je taký, že nevyžaduje ich osobnú účasť na daných pojednávaniach.

Sťažovatelia však boli v konaní aktívni prostredníctvom svojich právnych zástupcov, ktorí sa pojednávani zúčastňovali a riadne konali.

K pojednávaniu zo dňa 27.1.2012 - o poskytnutie času na uzatvorenie mimosúdnej dohody požiadal právny zástupca žalovaného nie sťažovatelia. Ich právna zástupkyňa s tým súhlasila, nakoľko z priebehu pojednávania bolo zrejmé, že sa na danom pojednávani nerozhodne a tak videla šancu ukončiť tento dlho trvajúci spor dohodou. Na pojednávani 1.3.2012 opäť právny zástupca žalovaného oznámil, že nestihol prejednať u žalovaného možnosť dohody a požiadal o predĺženie termínu na jednanie. Toto sa napokon aj uskutočnilo a strany k dohode nedospeli. Avšak na pojednávani dňa 12.4.2012 po oznámení strán, že k dohode nedospeli sa vôbec nekonalo, len pojednávanie bolo odročené na ďalší termín bez toho, aby sa vykonali akékoľvek dôkazy. Medzičasom sa uskutočnilo aj pojednávanie 22.5.2012, opäť bez rozhodnutia. Častá frekvencia pojednávani teda nijako neprispela ani v apríli ani v máji 2012 k vyriešeniu sporu.

Takisto v období od 7.4.2011 do 27.1.2012 súd nevykonal nijaký relevantný úkon. Čo sa týka predĺženia lehoty na vyjadrenie k námietke premlčania, tak táto bola podaná z dôvodu zmeny právneho zástupcu.

V období od 12.6.2009 do 30.8.2010 nebol vykonaný nijaký relevantný úkon. Takisto je potrebné sa vyjadriť k prerušeniu konania dňa 2.10.2007, po troch mesiacoch totiž súd nekonal, aj keď po uplynutí tejto lehoty mal konať ex offa a konal až 11.8.2008, teda opäť tu došlo k prieťahu. Opäť to bola iniciatíva žalovaného, ktorý prejavoval ochotu k dohode, ku ktorej nedošlo. Ku konaniu súdu pred tým, ako sa sťažovatelia stali účastníkmi konania sa títo nevyjadrujú, avšak vzhľadom na reštančnosť sporu, ktorá už v čase ich pripustenia do konania bola zrejmá, súd mal celému konaniu venovať zvýšenú pozornosť a vyhnúť sa akémukoľvek prieťahu. Sťažovatelia teda majú za to, že ich sťažnosť je dôvodná a trvajú na svojom podaní zo dňa 25.1.2012. “

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd preskúmal na vec sa vzťahujúci súdny spis, ako aj vyjadrenia účastníkov konania a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

Dňa 30. júna 1995 podala navrhovateľka okresnému súdu návrh „na začatie konania o vydanie bezdôvodného obohatenia a odstránenie stavby“. Okresný súd 10. augusta 1995 doručil odporcovi výzvu na predloženie vyjadrenia v lehote 15 dní, pričom pojednávanie uskutočnil 8. februára 1996.

Okresný súd 16. apríla 1996 žiadal kompetentný subjekt o poskytnutie listinných podkladov, ktoré mu boli doručené 26. apríla 1996. Pojednávanie vykonal 21. januára 1997.

Okresný súd uskutočnil 7. septembra 1999 pojednávanie, ktoré bolo z dôvodu vopred ospravedlnenej neúčasti odporcu a neospravedlnenej neúčasti navrhovateľky odročené na neurčito pre účely predvolania a vypočutia účastníkov konania.

Okresný súd uskutočnil 4. novembra 1999 pojednávanie, ktoré bolo z dôvodu neprítomnosti účastníkov odročené na neurčito (právny zástupca navrhovateľky ospravedlnil svoju neprítomnosť a žiadal o odročenie pojednávania podaním z 3. novembra 1999 z dôvodu kolízie pojednávania „s inou neodkladnou pracovnou záležitosťou“).

Okresný súd uskutočnil 7. decembra 2004 pojednávanie, ktoré bolo odročené z dôvodu úmrtia navrhovateľky pre účely vyžiadania jej úmrtného listu.

Okresný súd prijal 20. decembra 2005 uznesenie o zastavení konania, ktoré bolo na základe odvolania sťažovateľky v 3. rade uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) z 30. augusta 2006 zrušené a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. V uznesení krajský súd konštatoval, že uplatňovaný nárok tvoriaci predmet posudzovaného konania nie je nárokom viazaným výlučne na osobu navrhovateľky, a preto aj keď smrťou navrhovateľky došlo k strate jej spôsobilosti na právne úkony, vzhľadom na charakter konania môžu v konaní pokračovať jej právni nástupcovia, pokiaľ prejavia súhlas so zámenou na strane navrhovateľa. Odvolací súd uviedol, že v takýchto veciach konajúci súd pokračuje v konaní s dedičmi účastníka konania, len čo sa skončí konanie o dedičstve, pokiaľ povaha veci nepripúšťa, aby sa s týmito dedičmi pokračovalo ešte pred skončením dedičského konania. Krajský súd uzavrel, že dedičia navrhovateľky sú známi a okresný súd im navyše doručoval aj uznesenie o zastavení konania, preto okresný súd nepostupoval správne, keď ich nevyzval na vyjadrenie, či vstupujú do konania na miesto navrhovateľky.

Okresný súd uskutočnil 21. júna 2007 pojednávanie, ktoré bolo odročené z dôvodu neprítomnosti účastníkov konania, kde odporca svoju neprítomnosť vopred ospravedlnil.

Okresný súd uskutočnil 2. októbra 2007 pojednávanie, na ktorom na základe žiadosti účastníkov konania okresný súd konanie prerušil na dobu troch mesiacov pre účely uzavretia mimosúdnej dohody. Okresný súd vyzval účastníkov konania 11. augusta 2008, aby sa vyjadrili, či došlo k uzavretiu mimosúdnej dohody. Sťažovatelia 22. augusta 2008 okresnému súdu oznámili, že k jej uzavretiu nedošlo, a preto žiadajú okresný súd, aby pokračoval v konaní. Okresný súd pojednávanie uskutočnil 16. decembra 2008.

Okresný súd vykonal 3. februára 2009 pojednávanie, ktoré bolo z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti právneho zástupcu sťažovateľov (z dôvodu kolízie pojednávaní) odročené na 31. marec 2009. Pojednávanie uskutočnené 31. marca 2009 bolo odročené z dôvodu neprítomnosti účastníkov konania (aj sťažovateľov, aj odporcu) na 5. máj 2009.

Okresný súd listom zo 16. februára 2011 vyzval právneho zástupcu sťažovateľov na predloženie vyjadrenia, ktoré právny zástupca doručil 23. marca 2011. Okresný súd

zaslal predmetné vyjadrenia odporcovi 4. júla 2011. Pojednávanie okresný súd uskutočnil 27. januára 2012, pričom toto bolo na základe žiadosti účastníkov konania odročené pre účely uzavretia mimosúdnej dohody na 1. marec 2012. Na pojednávaní konanom 1. marca 2012 sa účastníci vyjadrili, že k mimosúdnej dohode nedošlo, a preto žiadajú o predĺženie lehoty pre účely jej uzavretia. Na pojednávaní konanom 12. apríla 2012 právny zástupca sťažovateľov uviedol, že mimosúdna dohoda uzavretá nebola, a žiadal preto pokračovať v konaní.

V čase rozhodovania ústavného súdu nebola vec sťažovateľov pred okresným súdom meritórne skončená.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Sťažovatelia zároveň namietali porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Otázku existencie zbytočných prietahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľov preskúmal z hľadiska charakteru prerokúvanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť, ako aj jej významnosť z ich pohľadu (1), ďalej správanie sťažovateľov v priebehu konania (2) a napokon aj postup konajúceho súdu (3).

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh sťažovateľov na odstránenie stavby a na vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu neoprávnenej stavby na pozemku vo vlastníctve sťažovateľov. Z obsahu predloženého na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o osobitnej právnej alebo skutkovej zložitosti veci. Aj keď určitú skutkovú náročnosť veci signalizuje potreba vykonania znaleckého dokazovania, ústavný súd konštatuje, že táto okolnosť vo vzťahu k doterajšiemu postupu okresného súdu nemala výraznejší vplyv na plynulosť posudzovaného konania, pretože k vypracovaniu znaleckého posudku sa pristúpilo až v roku 2010, pričom z časového hľadiska etape vypracovania znaleckého posudku zodpovedá doba približne 3 mesiacov, teda obdobie zjavne nepomerné k celkovej dĺžke doterajšieho konania. V kontexte prvého kritéria zohľadnil ústavný súd v súlade s judikatúrou štrasburských orgánov ochrany práva (napr. rozhodnutie *Zuzčák a Zuzčáková c. Slovenská republika* z 13. júla 2004) aj vysoký vek sťažovateľov v 2. a 3. rade kladúci zvýšené nároky na plynulosť postupu konajúceho súdu a podmieňujúci prísnejší pohľad ústavného súdu pri posudzovaní otázky prípadných zbytočných prietahov konania.

2. V rámci posúdenia druhého kritéria hodnotenia prípadných zbytočných prietahov v súdnom konaní ústavný súd v správaní sťažovateľov zistil niektoré relevantné okolnosti, ktoré v určitej miere narušili rýchlosť a plynulosť posudzovaného konania.

Na vrub sťažovateľom treba pripísať početné neúčasti ako navrhujúcej strany (platí to aj o ich právnej predchodkyňi) na pojednávaniach v určených termínoch, či už ospravedlnené alebo neospravedlnené, keď sa pojednávania nezúčastnil ani jej právny zástupca, v dôsledku čoho bol okresný súd nútený pojednávanie odročiť (7. september

1999, 4. november 1999, 21. jún 2007, 3. február 2009, 31. marec 2009). Nedostatočnú aktivitu sťažovateľov signalizuje aj postup ich právneho zástupcu, ktorý na výzvu okresného súdu k špecifikácii petitu reagoval so značným časovým odstupom po uplynutí poskytnutej lehoty.

Ústavný súd vzal do úvahy aj skutočnosť, že sťažovatelia ako navrhujúca strana spolu s odporcom požiadali v prvom prípade o prerušenie konania pre účely uzavretia mimosúdnej dohody, keď jej negatívny výsledok v uvedenom smere oznámili konajúcemu súdu po dlhšom časovom odstupe až na základe výzvy súdu, a v druhom prípade o odročenie pojednávania a o predĺženie lehoty poskytnutej pre účely mimosúdneho urovnania sporu. Ústavný súd konštatuje, že aj tieto okolnosti mali na doterajšiu dĺžku konania objektívne výrazný vplyv.

Ústavný súd všetky označené skutočnosti zohľadnil pri rozhodovaní o otázke výšky priznaného primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd sa vysporiadal aj s argumentáciou okresného súdu, ktorý namietal pasivitu sťažovateľov v 1., 2. a 4. rade, ktorí neuplatnili opravný prostriedok proti uzneseniu o zastavení konania, a posúdil ju ako irelevantnú, pretože je toho názoru, že sťažovateľka v 3. rade vzhľadom na charakter existujúceho vzťahu medzi sťažovateľmi ako účastníkmi na strane navrhovateľov (príbuzní a spoludedičia) reagovala na vydané uznesenie uplatnením opravného prostriedku nepochybne s ich vedomím a súčasne v ich prospech.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu.

Pri vymedzení obdobia podliehajúceho posúdeniu namietanej protiústavnosti ústavný súd vychádzal zo svojej predchádzajúcej judikatúry (napr. II. ÚS 373/06), podľa ktorej možno uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prietahov aj pre štádium, ktoré predchádzalo zmene účastníka konania podľa § 92 ods. 2 a ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov. Návrh na začatie konania podala právna predchodkyňa sťažovateľov, k procesnoprávnemu nástupníctvu (sukcesii) sťažovateľov došlo na základe univerzálnej sukcesie, ústavný súd teda nemal pochybnosť

o tom, že sťažovatelia môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priet'ahov aj pre štádium, ktoré predchádzalo uvedenej zmene.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v posudzovanom konaní dospel k záveru, že závažnými nedostatkami, ktoré narušili plynulosť jeho konania, boli obdobia nečinnosti (v celkovom rozsahu 6 rokov a 6 mesiacov), v ktorých okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, a tiež jeho neefektívny postup.

Už v prvotnej fáze konania bolo pasivitou okresného súdu poznačené obdobie od 10. augusta 1995, keď okresný súd vyzval odporcu na predloženie vyjadrenia v lehote 15 dní, do 8. februára 1996, keď okresný súd uskutočnil pojednávanie. Ústavný súd konštatuje, že časový odstup medzi vykonaným technickým úkonom súdu (výzva adresovaná odporcovi) a určeným termínom pojednávania bol neprimeraný, a preto po zohľadnení časovej rezervy potrebnej na doručenie predvolaní účastníkom konania kvantitatívne vymedzil nečinnosť okresného súdu v danom období rozsahom približne 3 mesiacov.

Aj v ďalšom časovom úseku ostal okresný súd nečinný, a to po dobu približne 8 mesiacov, pričom išlo o úsek konania od 26. apríla 1996, keď mu boli kompetentným subjektom predložené relevantné podklady, až do 21. januára 1997, keď vykonal vo veci pojednávanie.

Rozsiahle obdobie nečinnosti okresného súdu v trvaní zhruba 4 rokov a 11 mesiacov, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, zistil ústavný súd v etape konania od 4. novembra 1999, keď bolo na základe žiadosti právneho zástupcu

navrhovateľky pojednávanie odročené na neurčito, do 7. decembra 2004, keď okresný súd vykonal pojednávanie, ktoré odročil z dôvodu úmrtia navrhovateľky.

Neprimeraný časový odstup kvalifikovaný ústavným súdom ako nečinnosť v rozsahu 3 mesiacov sa vyskytol v období od 23. marca 2011, keď bolo okresnému súdu predložené vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľov, do 4. júla 2011, keď okresný súd zaslal predmetné stanovisko odporcovi. Následne ostal okresný súd opätovne nečinný po dobu 5 mesiacov, a to v období od zaslania uvedeného stanoviska, do 27. januára 2012, keď vykonal vo veci sťažovateľov pojednávanie.

Nedostatok v plynulosti konania okresného súdu, konkrétne jeho nesústredenú, a teda neefektívnu činnosť, napokon potvrdilo aj rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý pre zjavne procesné pochybenie okresného súdu zrušil jeho uznesenie o zastavení konania a vrátil mu vec sťažovateľov na nové prerokovanie a rozhodnutie.

Ústavný súd konštatuje, že rozhodujúcim faktorom, ktorý mal negatívny dopad na súvislý priebeh posudzovaného konania, bol postup okresného súdu a zbytočné prietahy, ktorých sa dopustil jednak v dôsledku zistených období nečinnosti, ale aj v dôsledku svojho neefektívneho a nesústredeného postupu.

S ohľadom na všetky už uvedené závery a tiež s prihliadnutím na predmet konania nemožno doterajšiu dobu konania (17 rokov) vedeného pred okresným súdom považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľov boli porušené.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie ich práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a konanie

nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu pred okresným súdom meritórne skončené, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa sťažovatelia domáhajú sa rozhodnutia súdu vo svojej veci nachádzajú.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia odôvodnili sťažovatelia takto: *„Od právoplatného rozhodnutia Okresného súdu Košice II v súdnom konaní č. k. 19C/508/1995 závisí objasnenie majetkových práv navrhovateľov k nehnuteľnému majetku. Pre sťažovateľov, ktorých majetkové pomery ani príjmy nie sú nijako nadštandardné to má značný význam a to aj z hľadiska možnej dispozície s týmto nehnuteľným majetkom. Avšak zbytočnými a neodôvodniteľnými prietahmi v konaní sa sťažovateľom bráni v dispozícii s ním a tým dochádza k umrťveniu majetku, ktorý je vo vlastníctve sťažovateľov.*

Uvedená dlhá doba čakania na rozhodnutie súdu nepriaznivo vplýva na psychiku sťažovateľov a nečinnosťou súdu bola spôsobená aj nemajetková ujma pomerne ťažko vyčísliteľná. Jedná sa o neistotu vo veci existencie vlastníckeho práva, spôsobená potupa sťažovateľov atď. Nečinnosťou súdu fakticky dochádza k ochrane jedného z účastníkov súdneho konania.

Ak ani po takmer sedemnástich rokoch od začatia súdneho sporu, nie je právoplatne skončené súdne konanie, tak je dôvodné sa domnievať, že je porušované namietané základné právo a je hodné primeraného spravodlivého finančného zadost'učinenia za spôsobené útrapy, zavinené Okresným súdom Košice - II, ktoré navyše spôsobili právnú neistotu.

Vzhľadom na vek sťažovateľov, ktorí sú dôchodcovia bez majetku a majú dôvodné obavy, že sa nedožijú konca súdneho sporu, toto jeho dlhé trvanie im spôsobuje len ďalší stres a obavu, že sa ani nedozvedia, ako sa celá záležitosť skončí.“

Vychádzajúc z uvedeného považovali sťažovatelia za primeranú výšku finančného zadost'učinenia sumu 20 000 €, na zaplatenie ktorej žiadali zaviazať okresný súd, a to vo vzťahu ku každému z nich.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklaráujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľom primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sumu 3 000 € (a to každému z nich), ktorá zohľadňuje najmä rozsah zbytočných priťahov v konaní, predmet konania pred okresným súdom, vstup sťažovateľov do konania v roku 2007 a okolnosti s tým spojené, ich správanie a správanie ich právnej predchodkyne ako účastníkov konania, a s tým spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľov spočívajúcu v ich psychickej záťaži a pocite právnej neistoty.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Sťažovatelia prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadali priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom za tri úkony právnej služby a ich výšku špecifikovali sumou 595,17 €.

Pri určení výšky náhrady trov bolo potrebné vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2011, ktorá predstavovala sumu 763 €.

Ústavný súd vychádzal z určenia náhrady za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu ako

úkony vykonané v roku 2012). V zmysle ustanovenia § 11 ods. 2 v spojení s ustanovením § 3 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu. Základnú sadzbu tarifnej odmeny (127,16 €) znížil ústavný súd v zmysle ustanovenia § 13 ods. 2 vyhlášky o 50 % na sumu 63,58 €, pretože v prípade sťažovateľov ide o spoločne zastupované osoby. Vychádzajúc z uvedeného za tri úkony právnej služby vykonané pre 4 osoby v roku 2012 patrí odmena v sume 4 x 63,58 € x 3, k tomu tiež 12 x režijný paušál vo výške 7,63 €, teda celková suma 854,52 €. Výška trov konania, tak ako ju špecifikovala právna zástupkyňa sťažovateľov označeným postupom, ustálenú sumu neprevyšuje, preto ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania v nimi vyčíslenej sume 595,17 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júna 2012